

LEKHA SINGH

ŽENE NOSE SVIJET

WOMEN CARRY THE WORLD

LEKHA SINGH

ŽENE
NOSE
SVIJET

WOMEN
CARRY
THE
WORLD

SADRŽAJ

TABLE OF CONTENTS

Uvod: Izložba „Žene nose svijet“ poziva muzej na akciju // Goranka HORJAN	3	Introduction: The exhibition “Women Carry the World” calls the museum to action // Goranka HORJAN
Lekha Singh: Biografija	6	Lekha Singh: Biography
Žene nose svijet // Lekha SINGH	8	Women carry the world // Lekha SINGH
Kataloški popis	11	Exhibition catalogue
Svjedočanstva baštine na povijesnim fotografijama // Andreja SREDNOSELEC	21	Testimonies of heritage in historical photographs // Andreja SREDNOSELEC
Kataloški popis	30	Exhibition catalogue
Impresum izložbe “Žene nose svijet”	34	Exhibition “Women Carry the World” impressum
Impresum kataloga	36	Catalogue impressum

UVOD

IZLOŽBA „ŽENE NOSE SVIJET“ POZIVA MUZEJ NA AKCIJU

Izložba Lekhe Singh okosnica je međunarodnog projekta kojim nas autorica potiče na razmišljanje i akciju, a na svakoj novoj lokaciji gostovanja propituje i brojne teme vezane uz ulogu žena u radu i društvu. Pomoću umjetnosti možda najbolje možemo raspravljati o činjenici da kad god je društvo u krizi, upravo su njegovi najslabiji članovi ti koji su izloženi većim poteškoćama. U ovom slučaju to su žene povezane s temom nošenja tereta. Koristeći umjetničku fotografiju kao komunikacijski medij, projekt povezuje ideju fizičkog rada i nepovoljnog položaja u svijetu rada. Simbolika žena koje nose teret na svojim ramenima, glavama, leđima povezuje se sa sposobnošću suočavanja sa svim teškoćama svijeta i tako izložba dobiva novu dimenziju u višeznačnim interpretacijama. U mitovima su muškarci nositelji svijeta, sublimirani u liku Atlasa, ali kroz objektiv kamere u svakodnevnom životu svjedočimo da su žene iz različitih krajeva i vremenskog razdoblja te koje često preuzimaju značajnu težinu stvarnoga života.

Svrha je izložbe ukazati na nejednakost, predrasude i diskriminaciju koja je još uvijek prisutna u globalnom okruženju i zahtijeva društvenu reakciju. Tijekom nedavne pandemije UNESCO je upozorio da kao njezinu veliku posljedicu možemo imati smanjenje prava žena. Phumzile Mlambo-Ngcuka, izvršna direktorica UN Women, u intervjuu za UNESCO rekla je „da ne postoji kriza koja je rodno neutralna, i ona naglašava nejednakosti između muškaraca i žena koje već postoje.“ Projekt „Žene nose svijet“ istražuje jedno posebno područje ženskih poteškoća povezanih s nošenjem teških tereta koje propituje odnos prema ženama na više načina. Od samog njezinog stava prema nošenju tereta, kroz komunikaciju s drugim likovima, kao i okruženje u kojem su fotografije nastale. Poznata američka umjetnica Lekha Singh predstavlja se odabranim radovima na izložbi koju u Trakošćanu želimo dodatno osvijetliti odabranim primjerima iz fundusa hrvatskih muzeja. Naglasak je stavljen na žene iz ruralnih krajeva, a kako je Dvor Trakošćan mjesto

INTRODUCTION

THE EXHIBITION “WOMEN CARRY THE WORLD” CALLS THE MUSEUM TO ACTION

Lekha Singh's exhibition is the basis of an international project with which the author encourages us to think and act, and at each new guest location, she also questions and examines topics related to the role of women in work and society. With the help of art, we can perhaps best discuss the fact that whenever society is in crisis, it is usually its weakest members who are exposed to the greatest difficulties. In this case, it is women associated with the theme of carrying loads. Using artistic photography as a medium of communication, the project connects the idea of physical work and disadvantages in the world of work. The symbolism of women who carry loads on their shoulders, heads, and backs is associated with the ability to face all the difficulties of the world, and in this way, the exhibition gains a new dimension in ambiguous interpretations. In myths, men are the bearers of the world, sublimated in the image of Atlas, however, through the lens of the camera in everyday life we witness that it is women from different regions and periods who often take on the significant burden of real life.

The purpose of the exhibition is to point out the inequality, prejudice and discrimination that are still present in the global environment and require a social reaction. During the recent pandemic, UNESCO warned that we could see the reduction of women's rights as a major consequence. Phumzile Mlambo-Ngcuka, the Executive Director of UN Women, said in an interview with UNESCO that “there is no crisis that is gender neutral, and it highlights the inequalities between men and women that already exist.” The Women Carry the World project investigates a specific area of women's difficulties related to carrying heavy loads, which questions the attitude towards women in several ways. From her very attitude towards carrying loads, through communication with other characters, as well as the environment in which the photographs were taken, the famous American artist Lekha Singh presents herself with selected works at the exhibition, which in Trakošćan we wish to additionally illustrate with selected examples from the holdings of Croatian museums. The emphasis is placed on women

djelovanja pionira hrvatske fotografije, Jurja i Karla Draškovića, jedinstvena je to prilika da se dio njihovog opusa osvijetli u usporedbi s međunarodnim opusom autorice Singh. Ekonomske poteškoće žena, koje su općenito radile na nesigurnijim i slabije plaćenim poslovima od muškaraca ili su radile kao neplaćene radnice kod kuće, u polju ili vinogradu, dokumentirane su kroz objektivne fotoaparata u različitim položajima nošenja stvari ili obavljanja poslova povezanih s podizanjem tereta.

Dodatno, projekt je fokusiran na ulogu žena kao hraniteljica svojih obitelji i zajednica što uključuje i bavljenje fizičkim radom. Tijekom izložbe planiramo organizaciju panela i predavanja u suradnji s Andréom Delpuechom, istaknutim francuskim stručnjakom koji je bio i inicijator ovog projekta gostovanja. Naime, stigmatizacija fizičkog rada kao manje vrijednoga provlači se kroz vrijeme sve do današnjih dana, poprimajući nove oblike nejednakosti i kreirajući nove izazove. U suvremenom zapadnom društvu to svakako otvara pitanje tko si može priuštiti fizičku radnu snagu za obavljanje težih manualnih poslova i kako kroz tu prizmu sagledati položaj žena. Tijekom izložbe želimo pokazati živu baštinu iz sjeverozapadne Hrvatske pa je tako Dvor Trakošćan u suradnji s KUD-om „Josip Genc“ Bednja snimio odličan film o nošenju tereta u bednjanskom kraju. To će ilustrirati posjetiteljima kako setočno nositelji i kako su se žene snalazile s različitim vrstama predmeta koje nose. Udruga „Kajkaviana“ objavila je istraživanja u ruralnim predjelima Hrvatskog zagorja koja upravo svjedoče o tim aspektima položaja žena te će ih prezentirati tijekom predavanja za vrijeme trajanja izložbe koja je zamišljena kao okosnica niza događanja, susreta, okruglih stolova i radionica s glavnim ciljem da se pomoću umjetnosti, povijesnog uvida i antropoloških istraživanja nastavi borba protiv diskriminacije i neravnopravnosti žena.

Za muzej Dvor Trakošćan izložba predstavlja novi kontekst sagledavanja dijela fundusa, posebno Zbirke fotografija s prikazima žena na fotografijama iz ostavštine obitelji Drašković. U prvom redu to je kontrast između idealiziranja žena prikazanih u plemićkom okruženju i svakodnevnih poteškoća koje su žene nižih staleža proživljavale u stvarnom životu. Također je važno uz izložbu stvoriti edukativni sadržaj kako bi se posjetitelji opoznali s porukama izložbe pa nam je dobrodošla i suradnja s Hrvatsko-američkim društvom, koje je proslavilo 30 godina svojega postojanja.

GORANKA HORJAN

Ravnateljica Dvora Trakošćan

from rural areas, and as Trakošćan Castle was the place where the pioneers of Croatian photography, Juraj and Karlo Drašković worked, it is a unique opportunity to present part of their work in comparison with the international work of the photographer Singh. The economic hardships of women, who generally worked in more unsafe and lower-paid jobs than men or worked as unpaid workers at home, in the fields or vineyards, were documented through camera lenses in various positions of carrying things or performing tasks related to the lifting of loads.

The project is additionally focused on the role of women as the breadwinners of their families and communities, which also includes doing physical labour. During the exhibition, we plan to organise panel discussions and lectures in collaboration with André Delpuech, a prominent French expert who was also the initiator of the hosting of this project. Namely, the stigmatisation of physical labour as something less valuable has been winding through time until the present day, taking on new forms of inequality and creating new challenges. In modern Western society, this certainly raises the question of who can afford physical labour to perform the more difficult manual work and how to look at the position of women through that prism. During the exhibition, we want to show the living heritage of northwestern Croatia, so Trakošćan Castle, in cooperation with the Josip Genc Cultural Arts Society of Bednja, made an excellent film about the carrying of loads in the Bednja region. It will illustrate to visitors exactly how the load was carried and how the women coped with the different types of items they carried. The Kajkaviana Society has published research in the rural areas of Hrvatsko Zagorje that testify to these aspects of the position of women and will present them at lectures during the exhibition, which is conceived as the foundation of a series of events, meetings, round tables and workshops with the main goal that with the help of art, historical insight and anthropological research, the fight against the discrimination and inequality of women continues.

For the Trakošćan Castle Museum, the exhibition represents a new context for looking at part of the holdings, especially the collection of photographs with its depictions of women in photographs from the legacy of the Drašković family. This is primarily the contrast between the idealisation of women depicted in an aristocratic environment and the everyday hardships that women of the lower classes experienced in real life. It is also important to create educational content along with the exhibition so that visitors can familiarise themselves with the messages of the exhibition, so we also welcome cooperation with the Croatian American Society.

GORANKA HORJAN

Director of the Trakošćan Castle

LEKHA SINGH

BIOGRAFIJA

Lekha Singh putuje svijetom više od 25 godina, fotografira i snima filmove. Njezini radovi prenose ljudsko iskustvo koje dijele stanovnici prenapučenih gradova i slabo poznatih udaljenih mjesta u kojima vlada neimaština. U prvi plan stavlja način života ljudi, njihovu kulturu i život mjesta kako bi što više dočarala njihovu životnu priču.

Njezine su fotografije izlagane na preko dvadeset izložbi (uključujući Smithsonian muzej, francuski Musée de l'Homme), objavljene su u četirima knjigama (jedna za National Geographic) i u nekoliko časopisa i novina (uključujući i New York Times). Muzej moderne umjetnosti u Los Angelesu, Međunarodni centar fotografije i Muzej Rubin u New Yorku sadrže njezine fotografije u stalnom postavu.

Njezini filmovi dopri su do više od stotinu milijuna ljudi. Godine 2012. izdala je dokumentarni film „Iznad pravih i krivih: Priče o pravdi i oprost“, koji je režirala i producirala. Film istražuje ulogu oprost u potrazi za pravdom u Ruandi, Izraelu, Palestini i Sjevernoj Irskoj. Film je osvojio mnoge nagrade, uključujući Nagradu za društveni utjecaj Sundance Collectiva, Nagradu Američke psihološke udruge za najbolji avangardni film te Nagradu Fingal Film Festivala za najbolji dokumentarac. Bio je drugoplasirani u kategoriji za najbolji dokumentarac na LA Jewish Film Festivalu.

Radi na unaprjeđenju života žena i djece diljem svijeta i dobitnica je mnogih nagrada, među kojima su Women's eNew's 21 Leaders of the 21st Century, Priznanje za vodstvo sa Sveučilišta Southern Methodist, Žene koje pomažu ženama, Maura nagrada te YWCA nagrada za 100 žena stoljeća.

LEKHA SINGH

BIOGRAPHY

Lekha Singh has traveled the world for over 25 years, taking photographs and making films. Her work tells stories of the commonality of human experience from crowded cities to little-known places of destitution and desolation. She brings the lives of people, cultures and places to the forefront in a way that expresses the narrative of their lives.

Her photographs have been seen in over twenty exhibitions (including the Smithsonian, and Musée de l'Homme), four books (including one for National Geographic) and several magazines and newspapers (including New York Times). The Los Angeles County Museum of Art, The International Center of Photography, and The Rubin Museum have her works in their permanent collections.

Her films have reached more than a hundred million people. In 2012 she released *Beyond Right and Wrong: Stories of Justice and Forgiveness*, a documentary she directed and produced. The film explores the role of forgiveness in the search for justice in Rwanda, Israel and Palestine and Northern Ireland. The film garnered many awards including; The Sundance Collective's Social Impact Award, The American Psychological Association's Best Avant-Garde Film, Fingal Film Festival's Best Documentary and was LA Jewish Film Festival's Runner-up for Best Documentary.

She has worked to better the lives of women and children around the world and is the recipient of many awards, among them Women's eNew's 21 Leaders of the 21st Century, Profiles in Leadership from Southern Methodist University, Women Helping Women, Maura Award and YWCA's 100 Women of the Century.

Poslijepodnevno sunce je žari dok bosonoga hoda preko pješčanih dina radžastanske pustinje. Od riže koju nosi u vreći na glavi spremić je jelo svojoj obitelji.

Indija, 2010.

The afternoon sun blazes down on her as she walks barefoot over sand dunes in the Rajasthan desert. She will cook the rice from the sack on her head to feed the family.

India, 2010

ŽENE NOSE SVIJET

Razmišljajući o opterećenju i ženskim mišićima, tijekom svojih sam putovanja otkrila kako su žene zapravo mali motori, gorivo koje pokreće miljama dug transport teškog tereta. U Indiji, Vijetnamu, Keniji — pa čak i na kanadskom Arktiku - taj način nemotoriziranog transporta teških tereta bez upotrebe kotača čini se rezultira ogromnom količinom obavljenog posla. I to svaki dan.

U cik zore žena u Indiji odlazi na posao do peći u kojima se peče opeka i otamo odnosi stotine cigli do mjesta isporuke. Istovremeno u Africi milijuni žena prelaze mnogo kilometara noseći dvadesetak litara vode na glavi. Na granici Španjolske i Maroka starije će žene prevaliti rutu preko brda i dolina s gigantskim teretom na leđima koji doseže težinu i do 110 kilograma. Zvane „ženama mulama“, vući će svoj teret nekoliko milja kako bi zaradile 15 do 20 eura tjedno. Terete uglavnom nose na leđima i glavi. Najčešće na glavi.

Žene još uvijek nose vodu u velikom dijelu svijeta. Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji i UNICEF-u, 2.1 milijarda ljudi nema pristup vodi pa zadatak da se ona donese pada na žene i djevojčice. Taj posao posebno je naporan tijekom sušnih razdoblja kada svaki odlazak po vodu može trajati deset sati i više. Trajno uleknute lubanje česta su posljedica nošenja teških tereta.

U imućnijim društvima način nošenja tereta na glavi i leđima zamijenjen je rukama, strojevima ili točkovima. Svako jutro u Sjedinjenim Američkim Državama žene u teretanama dižu stotine kilograma, dok u Japanu rijetke žene samuraji zamahuju teškim mačem.

To nije nova pojava. Žene stoljećima nose teške terete diljem svijeta. Nošenje tereta, posebno na glavi, datira u pretpovijesno razdoblje prije izuma kotača. Slike u engleskim iluminiranim rukopisima koji potječu iz ranog 14. stoljeća prikazuju žene kako nose svežnjeve sijena ili posude s vodom na glavi. Ipak, u nekim društvima

WOMEN CARRY THE WORLD

In thinking of weight, muscle and women, I found in my travels that women are the little engines that provide the fuel to transporting heavy loads across many miles. In India, Vietnam, Kenya—even in the Canadian Arctic—this non-motorized, without-wheels mode of transporting heavy objects is what seems to get the visible bulk of work done. Every single day.

At the break of dawn, a woman in India goes to work at the brick kilns from where she will carry hundreds of pounds of bricks a day to a designated place. In Africa at the same time millions of women will walk many miles to carry forty or more pounds of water on their heads. On the border of Spain and Morocco older women will strain across hills and plains in the desert heat, with gigantic loads of up to two-hundred and twenty pounds on their backs. Called “Mule women”, they will haul their loads a few miles to earn 15 to 20 Euros per week. They will carry these loads mostly on their backs and heads. Especially on their heads.

Women still carry most of the world's water. According to the World Health Organization and UNICEF, 2.1 billion people do not have access to water and the task of providing it falls on woman and girls. This task is especially grueling during long dry seasons, when some times each trip might be up to ten hours or more. Permanently grooved skulls from the head loads carried are common.

In more affluent societies the way weight is borne changed from head and back to using arms, machines and wheels. Every morning, in the United States at a gym women will lift hundreds of pounds and in Japan a rare female samurai will brandish a heavy sword.

This is not a new phenomenon. Women have carried heavy loads across the globe for centuries. Carrying loads, especially on one's head, dates back to pre-historic times before the advent of the wheel. Pictures in English illuminated manuscripts as far back as early

žene nisu smjele sudjelovati u borbama i zbog sumnje bi li žena mogla nositi ranjenog muškarca.

Ovom izložbom želim odati počast milijunima žena i posvjedočiti kako su nosile milijune kilograma tereta prelazeći milijune milja na ovome planetu bez ikakvog priznanja.

LEKHA SINGH

fourteenth century show pictures of women carrying bundles of hay and pots of water on their heads. Even so, in some societies women are not allowed in combat because there is doubt if a woman can carry a wounded man.

Through this exhibition, I wish to pay tribute and bear witness to the millions of women who carry millions of pounds, across millions of miles on this planet and are never acknowledged.

LEKHA SINGH

U blizini grada Mhowa uzgaja se i prerađuje organski pamuk. Stotine djevojaka i žena tegle sav taj pamuk u divovskim košarama.
Indija, 2005.

Close to the town of Mhow, organic cotton is grown and processed. Hundreds of girls and women work there hauling cotton in gigantic baskets.
India, 2005

KATALOŠKI POPIS

1. Poslijepodneвно sunce je žari dok bosonoga hoda preko pješčanih dina radžastanske pustinje. Od riže koju nosi u vreći na glavi spremić će jelo svojoj obitelji.
Indija // 2010. // 69,42 x 104,14 cm
2. Obalom jezera Tanganjike hoda žena noseći zemljanu posudu na svojoj glavi kako bi opskrbila svoju obitelj pitkom vodom. Ogromnu je posudu lakše nositi praznu do udaljenog bunara, ali napunjena vodom može težiti dvadesetak kilograma.
Tanzanija // 2004. // 71,12 x 53,34 cm
3. Obalom jezera Tanganjike hoda žena noseći zemljanu posudu na svojoj glavi kako bi opskrbila svoju obitelj pitkom vodom. Ogromnu je posudu lakše nositi praznu do udaljenog bunara, ali napunjena vodom može težiti dvadesetak kilograma.
Tanzanija // 2004. // 152,4 x 102,67 cm
4. Obalom jezera Tanganjike hoda žena noseći zemljanu posudu na svojoj glavi kako bi opskrbila svoju obitelj pitkom vodom. Ogromnu je posudu lakše nositi praznu do udaljenog bunara, ali napunjena vodom može težiti dvadesetak kilograma.
Tanzanija // 2004. // 71,12 x 53,34 cm
5. Prekrivenog lica kako bi se zaštitila od vrućih vjetrova koji pušu pustinjom Thar, nosi trnovite grane akacije potrebne za kuhanje. Unatoč brojnim gorivima, drvo i dalje ostaje glavni izvor energije.
Indija // 2010. // 59,18 x 88,9 cm
6. Ove su žene odgovorne ne samo za prehranjivanje svojih obitelji, već i vode brigu o svojoj stoci. To sve nauče raditi u vrlo ranoj dobi, poput ovoga djeteta na fotografiji.
Indija // 2005. // 73,66 x 49,1 cm

EXHIBITION CATALOGUE

1. The afternoon sun blazes down on her as she walks barefoot over sand dunes in the Rajasthan desert. She will cook the rice from the sack on her head to feed the family.
India // 2010 // 69.42 x 104.14 cm
2. On the shores of Lake Tanganyika this woman walks with an earthen pot on her head to fetch drinking water for her family. The substantial pot is easier to carry towards the distant well, but when filled with water it could weigh 50 pounds or more.
Tanzania // 2004 // 71.12 x 53.34 cm
3. On the shores of Lake Tanganyika this woman walks with an earthen pot on her head to fetch drinking water for her family. The substantial pot is easier to carry towards the distant well, but when filled with water it could weigh 50 pounds or more.
Tanzania // 2004 // 152.4 x 102.67 cm
4. On the shores of Lake Tanganyika this woman walks with an earthen pot on her head to fetch drinking water for her family. The substantial pot is easier to carry towards the distant well, but when filled with water it could weigh 50 pounds or more.
Tanzania // 2004 // 71.12 x 53.34 cm
5. Her face covered from the hot winds that blow in the Thar desert she carries the thorny acacia branches to cook for her family. Firewood remains the main source of energy even when other fuels are used.
India // 2010 // 59.18 x 88.9 cm
6. These women are not only responsible for feeding their families, but also to tend and feed their livestock. They learn to do so at an early age like the child in the photograph.
India // 2005 // 73.66 x 49.1 cm

Ove su žene odgovorne ne samo za prehranjivanje svojih obitelji, već i vode brigu o svojoj stoci. To sve nauče raditi u vrlo ranoj dobi, poput ovoga djeteta na fotografiji.

Indija, 2005.

These women are not only responsible for feeding their families, but also to tend and feed their livestock. They learn to do so at an early age like the child in the photograph.

India, 2005

- 7.** Berberska žena u Sjevernoj Africi uspela se korak po korak strminom u atlaskom gorju. Šipražje koje nosi na leđima poslužit će kao hrana magarcima i kozama. Ovo je tek jedna od brojnih tura koje će još napraviti gore-dolje kamenitom strmom stazom u jednom danu.
Maroko // 2008. // 73,66 x 49,1 cm
- 7.** This North African Berber woman inched up a steep incline in the Atlas Mountains. The brushwood on her back will feed her donkeys and goats. This is only one of the many trips that she will take up and down the rocky slope throughout the day.
Morocco // 2008 // 73.66 x 49.1 cm
- 8.** Tulsa u Oklahomi. Ovu četrdesetsedmogodišnju ženu zovu Wonder Woman zbog njezinih rezultata u dizanju utega. Trenutačno drži sedam svjetskih rekorda u powerliftingu.
SAD // 2019. // 101,6 x 75,04 cm
- 8.** From Tulsa Oklahoma, this forty-seven-year-old woman is called Wonder Woman for her weightlifting prowess. She currently holds seven world records for powerlifting.
United States // 2019 // 101.6 x 75.04 cm
- 9.** Tulsa u Oklahomi. Ovu četrdesetsedmogodišnju ženu zovu Wonder Woman zbog njezinih rezultata u dizanju utega. Trenutačno drži sedam svjetskih rekorda u powerliftingu.
SAD // 2019. // 101,6 x 75,04 cm
- 9.** From Tulsa Oklahoma, this forty-seven-year-old woman is called Wonder Woman for her weightlifting prowess. She currently holds seven world records for powerlifting.
United States // 2019 // 101.6 x 75.04 cm
- 10.** Svakodnevni prizor na indijskoj tržnici. Žene prenose na svojim glavama od luka, limuna, žitarica do krumpira. Neke od njih prodaju svježe povrće, a neke ga dostavljaju na kućni prag.
Indija // 2010. // 266,7 x 54,36 cm
- 10.** A common sight in an Indian vegetable market women transport on their heads anything from onions, lemons, grains to potatoes. Some of them sell the fresh vegetables and other supplies door to door.
India // 2010 // 266.7 x 54.36 cm
- 11.** Kako bi se opskrbile ogrjevom, žene moraju hodati sve dalje i dalje. Zbog gubitka šuma u potrazi za drvetom potroše godišnje više od 374 sati.
Indija // 2005. // 76,2 x 50,8 cm
- 11.** For their fuel needs women must walk further and further to find wood. As forests degrade, they must spend on average more than 374 hours every year doing so.
India // 2005 // 76.2 x 50.8 cm
- 12.** Stoljećima su žene nosile poljoprivredne proizvode na svojim glavama i leđima.
Indija // 2010. // 41,91 x 44,88 cm
- 12.** For centuries women have carried agricultural and farm products on their heads and backs.
India // 2010 // 41.91 x 44.88 cm
- 13.** Pokraj grada Thimphu u podnožju Himalaja poljoprivredni se radovi obavljaju i kad sniježi i kad kiši.
Butan // 2005. // 41,91 x 44,88 cm
- 13.** Near Thimphu, in the foothills of the Himalayas in snow or rain farm work continues.
Bhutan // 2005 // 41.91 x 44.88 cm
- 14.** U SAD-u se ženama preporučuje dizanje utega za učvršćivanje mišića i poboljšanje zdravlja. Neke žene pak pripadaju jedinstvenoj supkulturi bodybuildinga. Ušle su u svijet toga sporta rušeći rodne barijere i podižući nezamislivu težinu.
SAD // 2022. // 50,8 x 76,2 cm
- 14.** In the US it is often recommended that woman lift weights for strength and health purposes. Some women however, belong to a unique body building subculture. They have entered this sport by breaking gender barriers by lifting unthinkably heavy weights.
United States // 2022 // 50.8 x 76.2 cm
- 15.** U SAD-u se ženama preporučuje dizanje utega za učvršćivanje mišića i poboljšanje zdravlja. Neke žene pak pripadaju jedinstvenoj supkulturi bodybuildinga. Ušle su u svijet toga sporta rušeći rodne barijere i podižući nezamislivu težinu.
SAD // 2022. // 50,8 x 76,2 cm
- 15.** In the US it is often recommended that woman lift weights for strength and health purposes. Some women however, belong to a unique body building subculture. They have entered this sport by breaking gender barriers by lifting unthinkably heavy weights.
United States // 2022 // 50.8 x 76.2 cm

Kako bi se opskrbile ogrjevom, žene moraju hodati sve dalje i dalje. Zbog gubitka šuma u potrazi za drvetom potroše godišnje više od 374 sati.

Indija, 2005.

For their fuel needs women must walk further and further to find wood. As forests degrade, they must spend on average more than 374 hours every year doing so.

India, 2005

- 16.** U SAD-u se ženama preporučuje dizanje utega za učvršćivanje mišića i poboljšanje zdravlja. Neke žene pak pripadaju jedinstvenoj supkulturi bodybuildinga. Ušle su u svijet toga sporta rušeći rodne barijere i podižući nezamislivu težinu.
SAD // 2022. // 66,95 x 76,2 cm
- 17.** Ova je žena simbol svih žena koje su držale i nosile svoju djecu: prošlih, sadašnjih i budućih.
SAD // 2022. // 101,6 x 152,4 cm
- 18.** Na polju u državi Madhya Pradesh ona stavlja u košaru ljute papričice golim rukama i prenosi ih do kamiona na utovar.
Indija // 2005. // 50,8 x 76,2 cm
- 19.** Na njezinoj su glavi osušeni komadi kravlje balege koji se koriste kao ogrjev za kuhanje večernjih obroka.
Indija // 2005. // 50,8 x 76,2 cm
- 20.** Žene u svijetu prenesu više od 900 milijuna kubičnih metara ogrjevnog materijala godišnje. Dnevno prijeđu desetak kilometara.
Indija // 2010. // 114,02 x 91,21 cm
- 21.** Žene u svijetu prenesu više od 900 milijuna kubičnih metara ogrjevnog materijala godišnje. Dnevno prijeđu desetak kilometara.
Indija // 2018. // 50,8 x 76,2 cm
- 22.** Žene u svijetu prenesu više od 900 milijuna kubičnih metara ogrjevnog materijala godišnje. Dnevno prijeđu desetak kilometara.
Indija // 2018. // 50,8 x 76,2 cm
- 23.** Pripadnica plemena Pokot nosi oko vrata teške ogrlice izrađene od perlica, koje nikada ne skida. Svaki niz perlica odaje nam neki detalj iz njezinog života: o suprugu, o djeci te o društvenom položaju. Imaju još i dodatna značenja ovisno o boji perla. Žuta predstavlja mir, bijela je simbol mlijeka, zelena simbol trave, crna boja označava kožu, crvena krv, narančasta ljepotu, a plava je simbol Boga na nebu.
Kenija // 2004. // 38,1 x 57,15 cm
- 24.** Prazni list u počast ženama kojima iscrpljujući rad lomi leđa i iskrivljuje vrat. Pod nezamislivim teretom svaki dan. Ženama koje ostaju nepriznate, necijenjene i često iskorištavane. Onima čiji rad nikada nije zabilježen.
76,2 x 50,8 cm
- 16.** In the US it is often recommended that woman lift weights for strength and health purposes. Some women however, belong to a unique body building subculture. They have entered this sport by breaking gender barriers by lifting unthinkably heavy weights.
United States // 2022 // 66.95 x 76.2 cm
- 17.** This woman represents all women who have carried babies: past, present and future.
United States // 2022 // 101.6 x 152.4 cm
- 18.** In a field in the state of Madhya Pradesh, she fills baskets of chili peppers with bare hands and carries them to be loaded into trucks.
India // 2005 // 50.8 x 76.2 cm
- 19.** On her head are cow dung cakes that will be used to cook the evenings meal.
India // 2005 // 50.8 x 76.2 cm
- 20.** Globally women carry more than nine hundred million cubic meters of wood per year. It is transported for over an average of 10 kilometers a day.
India // 2010 // 114.02 x 91.21 cm
- 21.** Globally women carry more than nine hundred million cubic meters of wood per year. It is transported for over an average of 10 kilometers a day.
India // 2018 // 50.8 x 76.2 cm
- 22.** Globally women carry more than nine hundred million cubic meters of wood per year. It is transported for over an average of 10 kilometers a day.
India // 2018 // 50.8 x 76.2 cm
- 23.** A member of the Pokot tribe she wears heavy rings of beads around her neck, never to be removed. Each bead circle signifies her biography: husband, children and social rank. Beads also have meanings based on color; yellow promotes peace, white represents milk, green stands for grass, black for skin, red for blood, orange for beauty and blue for the God in the skies.
Kenya // 2004 // 38.1 x 57.15 cm
- 24.** This blank sheet is in honor of those women who do back breaking, neck-wrenching, exhausting work. Bearing impossible weights on their bodies every day. Who remain unacknowledged, unappreciated and often exploited. Whose work has never been photographed.
76.2 x 50.8 cm

Žena iz plemena Turkana isplela je ovu košaru kao mala djevojčica. Nakon što se udala, svu svoju imovinu i svoj miraz prenijela je u toj košari iz roditeljskog doma u dom svoga supruga.

Kenija, 2004.

This Turkana woman wove this basket when she was a little girl. When she got married, she carried all her belongings and her trousseau in it from her parent's home to her husband's.

Kenya, 2004

- 25.** Posjetiteljica festivala Kumbh Mela okupat će se u rijeci Ganges koja se vidi iza nje. Sa sobom nosi svu svoju imovinu i svoje dijete.
Indija // 2013. // 50,8 x 50,8 cm
- 25.** She visits a festival called Kumbh Mela where she bathes in the Ganges River that is behind her. She carries all her belongings and her child with her.
India // 2013 // 50.8 x 50.8 cm
- 26.** Iza nje se vidi osušeno riječno korito kao posljedica velike suše. Pripadnica plemena Dassenech mora kopati duboke rupe u pijesku kako bi došla do vode.
Kenija // 2008. // 50,8 x 81,28 cm
- 26.** The river bed behind her is dry due to severe drought. This woman of the Dassenech tribe has to dig deep holes in the sand to reach water.
Kenya // 2008 // 50.8 x 81.28 cm
- 27.** Žena iz plemena Turkana isplela je ovu košaru kao mala djevojčica. Nakon što se udala, svu svoju imovinu i svoj miraz prenijela je u toj košari iz roditeljskog doma u dom svoga supruga.
Kenija // 2004. // 58,42 x 101,6 cm
- 27.** This Turkana woman wove this basket when she was a little girl. When she got married, she carried all her belongings and her trousseau in it from her parent's home to her husband's.
Kenya // 2004 // 58.42 x 101.6 cm
- 28.** Ruanda // 2004. // 215,9 x 31,11 cm
- 28.** Rwanda // 2004 // 215.9 x 31.11 cm
- 29.** Dolje se nalazi rijeka u kojoj je prala odjeću svojoj obitelji. Noseći mokru odjeću, penje se kamenim stepenicama.
Indija // 2005. // 84,66 x 127 cm
- 29.** Below is a river where she washed her family's clothes. With wet clothes she walks up the stone steps.
India // 2005 // 84.66 x 127 cm
- 30.** Pripadnica Himba obavlja zajedno sa svojim djetetom dimnu kupku. Poslije će nahraniti dijete.
Namibija // 2006. // 40,64 x 50,8 cm
- 30.** A Himba woman gives her child and herself a smoke bath, then the child is fed.
Namibia // 2006 // 40.64 x 50.8 cm
- 31.** Pripadnica Himba obavlja zajedno sa svojim djetetom dimnu kupku. Poslije će nahraniti dijete.
Namibija // 2006. // 55,88 x 37 cm
- 31.** A Himba woman gives her child and herself a smoke bath, then the child is fed.
Namibia // 2006 // 55.88 x 37 cm
- 32.** U blizini grada Mhowa uzgaja se i prerađuje organski pamuk. Stotine djevojaka i žena tegle sav taj pamuk u divovskim košarama.
Indija // 2005. // 135,23 x 104,14 cm
- 32.** Close to the town of Mhow, organic cotton is grown and processed. Hundreds of girls and women work there hauling cotton in gigantic baskets.
India // 2005 // 135.23 x 104.14 cm
- 33.** Žena iz plemena Rendille jako daleko prenosi kamen. Izgradit će vrlo jednostavno ognjište s još dva kamena na kojem će pripremati hranu za svoju obitelj.
Kenija // 2004. // 38,1 x 57,15 cm
- 33.** This Rendille woman carries a stone for a long distance. She will build a primitive fire pit with two other stones to cook a meal for her family.
Kenya // 2004 // 38.1 x 57.15 cm
- 34.** Žena iz plemena Rendille jako daleko prenosi kamen. Izgradit će vrlo jednostavno ognjište s još dva kamena na kojem će pripremati hranu za svoju obitelj.
Kenija // 2004. // 38,1 x 57,15 cm
- 34.** This Rendille woman carries a stone for a long distance. She will build a primitive fire pit with two other stones to cook a meal for her family.
Kenya // 2004 // 38.1 x 57.15 cm
- 35.** Žena iz plemena Rendille jako daleko prenosi kamen. Izgradit će vrlo jednostavno ognjište s još dva kamena na kojem će pripremati hranu za svoju obitelj.
Kenija // 2004. // 38,1 x 57,15 cm
- 35.** This Rendille woman carries a stone for a long distance. She will build a primitive fire pit with two other stones to cook a meal for her family.
Kenya // 2004 // 38.1 x 57.15 cm

Tulsa u Oklahomi. Ovu četrdesetsedmogodišnju ženu zovu Wonder Woman zbog njezinih rezultata u dizanju utega. Trenutačno drži sedam svjetskih rekorda u powerliftingu. SAD, 2019.

From Tulsa Oklahoma, this forty-seven-year-old woman is called Wonder Woman for her weightlifting prowess. She currently holds seven world records for powerlifting. United States, 2019

36. Ruanda // 2008. // 50,8 x 50,8 cm

37. Ruanda // 2008. // 60,9 x 50,8 cm

38. Tanzanija // 2004. // 30,48 x 45,72 cm

39. Kenija // 2006. // 76,2 x 50,8 cm

40. Ona je samurajska ratnica koja vježba s teškim mačem.

Japan // 2019. // 60,1 x 71,12 cm

41. Kenija // 2006. // 76,2 x 50,8 cm

36. Rwanda // 2008 // 50.8 x 50.8 cm

37. Rwanda // 2008 // 60.9 x 50.8 cm

38. Tanzania // 2004 // 30.48 x 45.72 cm

39. Kenya // 2006 // 76.2 x 50.8 cm

40. She's a Samurai warrior and practices with her heavy sword.

Japan // 2019 // 60.1 x 71.12 cm

41. Kenya // 2006 // 76.2 x 50.8 cm

Obalom jezera Tanganjike hoda žena noseći zemljanu posudu na svojoj glavi kako bi opskrbila svoju obitelj pitkom vodom. Ogromnu je posudu lakše nositi praznu do udaljenog bunara, ali napunjena vodom može težiti dvadesetak kilograma.

Tanzanija, 2004.

On the shores of Lake Tanganyika this woman walks with an earthen pot on her head to fetch drinking water for her family. The substantial pot is easier to carry towards the distant well, but when filled with water it could weigh 50 pounds or more.

Tanzania, 2004

SVJEDOČANSTVA BAŠTINE NA POVIJESNIM FOTOGRAFIJAMA

TESTIMONIES OF HERITAGE IN HISTORICAL PHOTOGRAPHS

Fotografije Lekhe Singh, koje prikazuju žene kako nose terete, okosnica su i središnji dio izložbe „Žene nose svijet“. Fotografije ove međunarodno priznate američke vizualne umjetnice pune su društvenog i emotivnog naboja, a snimljene su u Indiji, Tanzaniji, Maroku, SAD-u, Mongoliji, Kini, Butanu, Japanu, Keniji, Ruandi i Namibiji i približavaju nam surove životne uvjete žena iz različitih dijelova svijeta. Na svojim glavama, ramenima, leđima ili rukama one nose djecu, drva, vodu, hranu, kamenje ili hrpe pamuka. Svaka od njih na svoj način nosi dio svijeta.

Pregledavajući arhive i zbirke hrvatskih muzeja (Dvor Trakošćan, Etnografski muzej u Zagrebu, Muzej za umjetnost i obrt), također nailazimo na brojne fotografije iste tematike, fotografije koje isto tako govore o napornom radu žena. Za ovu je izložbu izabrano tridesetak povijesnih fotografija snimljenih na prostoru Hrvatske u drugoj polovici 19. i prvoj polovici 20. stoljeća, a poseban je naglasak stavljen na fotografije koje je snimio istaknuti član obitelji Drašković, Karlo Dragutin, koji se smatra jednim od začetnika umjetničke fotografije u Hrvatskoj i najznačajnijim hrvatskim fotoamaterom 19. stoljeća. Te nam povijesne fotografije svjedoče o nekadašnjem teškom položaju žena u tradicionalnom, patrijarhalnom i konzervativnom društvu ovih prostora.

Položaj žena bio je determiniran uvriježenim rodnim odnosima koji su podrazumijevali njihovu podčinjenost muškarcima. Žene su odgajane po principima poželjnih rodničkih identiteta i smatrane su slabijim spolom te su im zbog toga nametnuta određena ograničenja. A osim spolne određenosti, na položaj žena utjecali su i ekonomski, nacionalni te vjerski status. Te su se društvene nejednakosti toliko ispreplitala da je ponekad bilo teško reći koja je dominirala.

Podčinjenost žena iskazivala se na više načina i nizom simbola. Žene su muževima u središnjoj Hrvatskoj i u primorju govorile „vi“, a muševima njima „ti“. U javnosti

Lekha Singh's photographs of women carrying loads are the basis and centrepiece of the Women Carry the World exhibition. The photographs of this internationally recognised American visual artist are full of social and emotional charge, they were taken in India, Tanzania, Morocco, the USA, Mongolia, China, Bhutan, Japan, Kenya, Rwanda and Namibia and they bring us closer to the harsh living conditions of women from different parts of the world. On their heads, shoulders, backs or in their hands they carry children, wood, water, food, stones or bundles of cotton. Each of them carries a part of the world in their own way.

Looking through the archives and collections of Croatian museums (Trakošćan Castle, the Ethnographic Museum in Zagreb, the Museum of Arts and Crafts), we also come across numerous photographs of the same subject, photographs that also speak of the hard work of women. Thirty historical photographs taken in Croatia in the second half of the 19th and the first half of the 20th century were selected for this exhibition, with a special emphasis placed on the photographs taken by a prominent member of the Drašković family, Karlo Dragutin Drašković, who is considered one of the founders of artistic photography in Croatia and the most important Croatian amateur photographer of the 19th century. These historical photographs testify to the once difficult position of women in the traditional, patriarchal and conservative society of these regions.

The position of women was determined by customary gender relationships that implied their subordination to men. Women were raised according to the principles of desirable gender identities and were considered the weaker sex and due to this certain restrictions were imposed upon them. And apart from gender determination, the position of women was also influenced by their economic, national and religious status. These social inequalities were so intertwined that it was sometimes difficult to say which one was dominant.

Seljanke pralje na potoku s rubljem i koritima
 Šestine (Zagreb), Vladimir Tkalčić, 1923.

Peasant women in the creek with laundry and troughs
 Šestine (Zagreb), Vladimir Tkalčić, in 1923

su hodale nekoliko koraka iza muža (srednji i gorski krajevi). Muškarci su ponegdje, razgovarajući s trećim osobama, pogotovo ako su bile boljeg društvenog položaja, spominjući žene govorili „da prostite, moja žena“. U dalmatinskom zaleđu nisu smjele razgovarati sa strancima, ni u kući ni u selu, a još je raširenija pojava da nisu sjedile za stolom sa strancem – gostom.

Na fotografiji koju je Karlo Drašković snimio u Dubrovniku može se vidjeti žena koja prenosi teret uz velik broj muškaraca koji sjede i promatraju (kat.br. 34). Sva su ova ponašanja i postupci javni i njima su muškarci pokazivali da imaju vlast nad ženom te se njima u javnoj sferi ostvaruje patrijarhalni poredak.

Kada se pogledaju odnosi unutar kuće i u privatnoj sferi, znakovito je da su žene u nizinskim i središnjim područjima pri jelu stajale iza leđa svojih muževa ili uz drugu stranu stola, ili naokolo bez posebnoga reda,

The subordination of women was expressed in many ways and with a series of symbols. In central Croatia and on the coast, wives called their husbands “vi” – the formal version of “you”, whilst their husbands called them “ti” – the informal form of “you.” In public, women walked several steps behind their husbands (in central and highland regions). Sometimes men, when talking to a third person, especially if they were of a better social position, when mentioning their wives they said “Please excuse my wife.” In the Dalmatian hinterland, women were not allowed to talk to strangers, not in the house nor the village, and it was even more widespread that they did not sit at the table with a stranger - a guest.

In the photograph taken by Karlo Drašković in Dubrovnik, a woman can be seen carrying a load whilst a large number of men sit and watch (cat. no. 34). All of these behaviours and actions were public and with them, men showed that they had power over women and with them, the patriarchal order was achieved in public.

**Fipicek (?) Sava (?) Ivančević
nosi kukuruznu slamu kući**

Šestine (Zagreb), Tereza
Paulić, 1937.

**Fipicek (?) Sava (?) Ivančević
carrying maize stover home**

Šestine (Zagreb), Tereza
Paulić, in 1937

**Malčić Tereza nosi belinje za
kravu hraniti**

Rinkovec (Bednja), M. Davila,
1941.

**Malčić Tereza carrying husks
to feed the cows**

Rinkovec (Bednja), M. Davila,
in 1941

te jele preko muževljevih ramena. Time se iskazivala dominacija muškoga roda i unutar obitelji.

Međutim, stvarna uloga žene u obitelji i seoskom gospodarstvu bila je upravo suprotna tome. Žene su potpuno samostalno obavljale sve kućanske poslove – kuhanje, pečenje kruha, spremanje, pređenje, tkanje, šivanje, krpanje i pranje rublja (kat.br. 16, 18 i 21), čuvanje djece, nošenje vode, drva, kukuruzovine (kat. br. 22 i 23), slame i sijena (kat.br.28). Usto su brinule o živadi, a ponegdje i o stoci koja boravi na kućištu (kat. br. 17), obrađivale su obližnji vrt i odlazile su na rad u polja podalje od okućnice (kat.br. 9).

Činjenica je da su žene obavljale vrlo velik dio poslova na kojima je počivala ekonomika kućanstava, a iako se često kaže da su ženski poslovi „lakši“, u konačnici to nije sasvim točno te su žene bile dvostruko opterećene. Žene su radile i kada su bile trudne, često i do dana poroda. *Moja majka je meni pričala da je ona*

If we look at the relationships inside the home and in private, it is significant that at meal times women in the lowland and central areas stood behind their husbands or sat at the other side of the table or elsewhere without any particular order, and ate behind their husbands. Thereby the dominance of the male gender was expressed within the family as well.

However, the actual role of women in the family and the rural economy was exactly the opposite. Women performed all household chores completely independently – cooking, baking bread, cleaning, spinning, weaving, sewing, mending and washing clothes (cat. nos. 16, 18 and 21), plus looking after the children, carrying water, wood, corn stalks (cat. nos. 22 and 23), straw and hay (cat. no. 28). In addition to that, they also took care of the livestock, and in some places the cattle in the enclosure (cat. no. 17), plus they also cultivated the nearby garden and went to work in the fields somewhat away from the homestead (cat. no. 9).

Dubrovnik - Onofrijeva
česma

Dubrovnik, Karlo Dragutin
Drašković, 1897.

Dubrovnik – Onofrio's
fountain

Dubrovnik, Karlo Dragutin
Drašković, in 1897

bila trudna, imala je orača na njivi, skuhalo je ručak i odnijela ga na glavi na njivu udaljenu 2 km. Nosila je jelo, kad se vraćala tijekom puta dobila je trudove pa je rodila. Kad je muž, koji je pomagao oraču, došao kući, doma je zatekao dijete, ispričala je Bernardica Sambol iz Bednje.

U sjeverozapadnim dijelovima Hrvatske na polju je najteži ženski posao bio okapanje kukuruza, a žetva je također bila ženski posao (kat.br. 8). Vinograd se smatrao „muškim“ područjem i žene su u njemu obavljale samo jednostavnije, što ne znači i fizički lakše, poslove. Nisu rezale niti špricale, ali zato su okapale, vezale, čistile i kolale. Na Karlovim fotografijama možemo vidjeti mlade seljanke i djevojčice kako rade u grofovskim vinogradima (kat.br. 4, kat.br. 5). Na nekima od njih pojavljuje se i figura grofa Ivana IX. Draškovića koji ih uspravno i odlučno nadzire te im daje upute (kat.br. 35).

Djeca su, naime, radila od najranije dobi i na njih se računalo kao na pomoćnu radnu snagu u gotovo svim seljačkim obiteljima, a to je posebno vrijedilo za one siromašnije. Djevojčice su tako od najranijih godina pomagale majci, baki ili starijoj sestri u kućanstvu. *Bila sam djevojčica. Ujutro smo išli na ispašu s kravama, a popodne smo morali ići u šumu i tražiti suharke te napraviti svežanj i na glavi ili na ramenu smo ih nosili kući. Djeca se nisu stigla ni igrati. Ako si imao nešto vremena, onda si morao ići s puranima na ispašu,* ispričala je Josipa Žirovec iz Bednje.

The fact is that women performed a very large part of the jobs on which the household economy rested, and although it is often said that women's jobs were "easier" in the end, this was not entirely true and women were doubly burdened. Women even worked when they were pregnant, often until the day they gave birth. *"My mother told me that when she was pregnant, she had a ploughman working on the field, she cooked lunch and carried it on her head to the field 2 km away. She carried the food, and when she was on the way back, she went into labour and gave birth. When her husband, who was helping the ploughman, came home, he found the baby in the house,"* said Bernardica Sambol from Bednja.

In the northwestern parts of Croatia, the most difficult job for women in the field was tilling the corn, and harvesting was also a woman's job (cat. no. 8). The vineyard was considered the "men's" area and inside it women performed only simpler, which does not mean physically easier, jobs. They did not prune or spray, but instead, they tilled, tied, cleaned and weeded. In Karlo's photographs, we can see young village women and girls working in the Count's vineyards (cat. nos. 4 and 5). The figure of Count Ivan IX Drašković also appears in some of them as he directly and firmly supervises them and gives them instructions (cat. no. 35).

Children worked from an early age and were counted on as an auxiliary labour force in almost all village families, and this was especially true in the poorer ones. From an early age, girls helped their mothers, grandmothers or elder sisters in the households. *"I was a little girl. In the morning, we went to the pasture with the cows, and in the afternoon, we had to go to the forest and look for kindling and make bundles and carry them home on our heads or shoulders. The children didn't have time to play. If you had some time, then you had to go and graze the turkeys,"* said Josipa Žirovec from Bednja.

Towards the end of their childhood (14-16 years old), they became capable of doing all the work on the family farm, and as a mature labour force, they worked more and more on jobs outside their property, which then brought money into the household. They went to do the jobs of paid or substitute workers in the village, and if necessary also outside the village. The girls often married rich villagers, vicars or landowners, as can be seen in the mentioned photograph above.

In carrying out the work, women often carried loads on their heads. Photographs of women in these situations are the most impressive, whether it is village women in folk costumes (cat. nos. 3, 11, 12, 15, 19, 20, 22, 26, 27, 30, 31 and 32), maids on noble estates (cat. no. 10) or older women photographed on the streets of the city of Dubrovnik (cat. no. 1).

Žene u nošnji, s košarom na glavi
Šestine (Zagreb), nepoznati autor

Women dressed in folk costume, carrying baskets on their heads
Šestine (Zagreb), Unknown author

Pred kraj djetinjstva (14 – 16 godina) postajala su sposobna obavljati sve poslove u obiteljskom gospodarstvu, a kao sazrela radna snaga sve su više radila na poslovima izvan svog posjeda koji su onda domaćinstvu donosili zaradu u novcu. Odlazilo se na poslove plaćenih ili zamjenskih radnika u selu, a prema potrebi i izvan sela. Djevojčice su često išle za teške bogatijim seljacima, župnicima ili vlastelinima, što se može vidjeti na gore spomenutim fotografijama.

U obavljanju poslova žene su često prenosile terete na glavi. Fotografije žena u tim situacijama su najupečatljivije, bilo da je riječ o seljankama u narodnim nošnjama (kat.br. 3, 11, 12, 15, 19, 20, 22, 26, 27, 30, 31 i 32), sluškinjama na plemićkim imanjima (kat.br. 10) ili starijim ženama snimljenim na ulicama grada Dubrovnika (kat.br. 1).

Riječ je o tipično ženskom načinu prenošenja tereta, za razliku od tipično muškog nošenja tereta na ramenu i pomoću štapa. Ovaj se ženski način i dandanas prakticira u brojnim zemljama diljem afričkog i azijskog kontinenta, što nam pokazuju i fotografije koje je snimila Lekha Singh. Naime, neki se načini nošenja

It is a typically female way of carrying a load, in contrast to the typically male way of carrying a load on the shoulder and using a stick. This women's way is still practised in many countries across the African and Asian continents, as shown in the photographs taken by Lekha Singh. Namely, some methods of carrying loads appear in Croatia, as well as throughout the world, and this does not depend on climatic or other similar conditions, but are constant or were constant until recently thanks to tradition.

Women developed the skill of maintaining their balance with a load on their heads and began practising this skill even as girls. Many things were carried on the head: beans, grass, hay, chaff, and water, both in canvas bundles (cat. nos. 3, 12, 20, 22, 27 and 30) and basket ware (cat. nos. 1, 3, 11, 15, 19, 20, 26, 31 and 32), pails (cat. no. 10) and other vessels. There were also tools that made this job easier for them, i.e. supports and rings designed just for this purpose. The ring for the head that is placed under the item carried is called a "svitek", "podsvitek" and "podvitek" in the Kajkavian region. In the littoral area, a round pillow with a hole in the middle was called a "spara."

javljaju kod nas, ali i diljem svijeta, i to ne ovisi o klimatskim ili drugim sličnim uvjetima, već su postojani ili donedavno bili postojani zahvaljujući tradiciji.

Žene su razvile vještinu održavanja ravnoteže s teretom na glavi i tu su vještinu počinjale uvježbavati još kao djevojčice. Mnogo se toga nosilo na glavi: grah, trava, sijeno, pljeva, voda, kako u platnu (kat. br. 3, 12, 20, 22, 27 i 30) tako i u košarama (kat.br. 1, 3, 11, 15, 19, 20, 26, 31 i 32), škafovima (kat.br. 10) i drugim posudama. Postojala su i sredstva koja su im olakšavala taj posao, odnosno baš za tu namjenu osmišljeni podmetači i kolutovi. Kolut za glavu koji se stavlja pod predmet koji se nosi na kajkavskom se području naziva svitek, podsvitek i podvitek. U primorskom se području okrugli jastučić s rupom u sredini nazivao spara.

Na jednoj fotografiji, koju je 1927. godine u Sošicama na području Žumberka snimio Radivoje Simonović, možemo vidjeti grupu žena koje su na glavama u crkvu nosile jelo na blagoslov na Veliku subotu (kat.br. 26), a na drugoj, koju je pak 1923. godine u Luca kod Karlovca snimio Vladimir Tkalčec, vidimo tri žene u pohodu porodilji, od kojih kuma u sredini ima košaru na glavi (kat.br. 15).

Na upit o tome kako su žene nekad nosile terete na glavi Bernardica Sambol iz Bednje rekla je *kako se od ručnika zamotao smotuljak i stavio se gore na glavu te se na to stavila posuda s kolačima (cimplet) ili košara i onda se, naravno, moralo hodati uspravno, sitnim koracima. Ali znalo se dogoditi da se nekad posklizneš ili se o kamen spotakneš. Ali žene su bile vješte u tome, pa su dobro sve nosile.*

Vera Heček iz Benkovca kraj Bednje ispričala je kako su se *na glavi nosile košare s jelom za kosce. Žena koja nije imala kante vodu je nosila na glavi u škafu. To su bile drvene posude s dvije ručke u koje se natakala voda. Žena si je onda napravila svitak i stavila ga na glavu, a na njega je stavila škaf s vodom. Puno toga nosilo se na glavi. Žene su u Zagreb nosile jaja, neke su ih po selima otkupljivale. Znale su nositi po tri košare, jednu košaru su stavile na glavu, a ostale dvije u ruke. Nosile su u Žutnicu na vlak pješke.*

U razdoblju između dvaju svjetskih ratova na prostoru sjeverozapadne Hrvatske došlo je do promjena unutar tradicionalne podjele poslova prema spolovima koje su bile uzrokovane složenom mrežom međuzavisnih čimbenika, od kojih se mogu izdvojiti promjene u načinu obrade zemlje i kulturama koje se uzgajaju te raspoloživost ljudskom radnom snagom. Budući da se poljoprivredna proizvodnja tog područja temeljila na kukuruzu i vinogradima, koji su tražili najviše ljudskog

Tri žene u pohodu porodilji

Luka (Karlovac), Vladimir Tkalčić, 1923.

Three women going to a sip and see party

Luka (Karlovac), Vladimir Tkalčić, in 1923

In one photograph, which was taken by Radivoje Simonović in 1927 in Sošice in the area of Žumberak, we can see a group of women carrying food on their heads to be blessed on Holy Saturday (cat. no. 26), and in another, which was taken by Vladimir Tkalčec in 1923 in Luka near Karlovac, we see three women going to visit a new mother, of whom the godmother in the middle has a basket on her head (cat. no. 15).

When asked about how women used to carry loads on their heads, Bernardica Sambol from Bednja said *“that a towel was rolled up into a bundle and placed on top of the head, and then a dish (cimplet) with cakes or a basket was placed on top of it and then, of course, you had to walk upright, taking small steps. But sometimes you'd slip or trip over a stone. However, the women were good at it, and they carried everything very well.”*

Vera Heček from Benkovec near Bednja recalled how *“baskets with food for reapers were carried on their heads. A woman who did not have a bucket carried water on her head in a pail. These were wooden vessels with two handles into which water was poured. The woman then made a roll and put it on her head, and on top of it, she placed the pail of water. Many things were carried*

Sajam

Hrvatsko zagorje, Karlo Dragutin Drašković, 90-te godine 19. stoljeća

A fair

Hrvatsko zagorje region, Karlo Dragutin Drašković, in the 1890s

U berbi

Pleš (Bednja), Karlo Dragutin Drašković, oko 1898.

In the harvest

Pleš (Bednja), Karlo Dragutin Drašković, around 1898

rada, a većinu su traženih poslova mogle obavljati i žene, intenzitet iskorištavanja ženske radne snage bio je u izrazitom porastu.

Osim toga, žene su bile i nositeljice tzv. „male“ zarade: trgovine jajima, mliječnim proizvodima, voćem i povrćem, koja je domaćinstvu donosila manju, ali stalnu i nezamjenjivu zaradu. *Prije je bilo jako teško ženama, ona su sve na svijetu morale napraviti, po kući i oko djece. Mi smo živjeli gore na brijegu i moja mama mi je govorila da je ona znala jaja sakupiti i potom ih je stavila u košaru i košaru na glavu i još je u svaku ruku uzela po jednu košaru i pješke je išla u Žutnicu na vlak, odakle je dalje putovala do Zagreba gdje je prodavala jaja. I onda je tamo kupila platno ili nešto što je već bilo potrebno, ispričala je Bernardica Sambol iz Bednje.*

Gospodarska je uloga žene rasla i kad se ovome pribroji čimbenik promjena u strukturi obitelji. Kako je prevladavajući tip obitelji u kojima su živjeli seljaci Hrvatskog zagorja i Prigorja između dvaju ratova umjesto tradicionalne složene obitelji postala privremena složena obitelj, rasla je i potreba za prihvaćanjem novih dužnosti njenih članova.

Žensko ulazanje u područje muških poslova bilo je daleko češće od situacija kada su muškarci prihvaćali ženske poslove. Jedan od glavnih razloga bilo je to što su one češće živjele u nepotpunim obiteljima, u kojima je udovica ostala sama s djecom. Muškarci nisu znali

on the head. Women brought eggs to Zagreb, some collected them in the villages. They used to carry three baskets each, one basket they put on their heads and the other two in their hands. They carried them by foot to the train in Žutnica.”

In the period between the two world wars, there were changes in the area of northwestern Croatia within the traditional division of work according to gender, which were caused by a complex network of interdependent factors, amongst which changes in the way the land was cultivated and the crops grown and the availability of human labour can be singled out. Since the agricultural production of this area was based on corn and vineyards, which required the most human labour, and most of the required jobs could also be performed by women, the intensity of the exploitation of female labour grew.

Besides that, women were also the providers of so-called “little” earnings: the trade in eggs, dairy products, fruit and vegetables, which brought the household a small but constant and irreplaceable income. *“Before, it was very difficult for women, they had to do everything in the world, around the house and with the children. We lived up on the hill and my mother told me that she used to collect eggs and then she put them in a basket and put that on her head and she also carried one basket in each hand and walked to Žutnica to catch the train, from where she travelled further onto Zagreb where she sold the eggs. And then she bought cloth there or something else that she needed,”* said Bernardica Sambol from Bednja.

Trg na Kaptolu
Zagreb, V. Cvetišić

A square in Kaptol
Zagreb, V. Cvetišić

za takve situacije. Ako se već nisu ponovno oženili, o njima je vodila brigu kći, šogorica ili neka rođakinja. Žene su, s druge strane, gotovo redovno ostajale same, pa ako nisu imale nekog jačeg muškarca u kući, sina ili svekra, morale su potražiti pomoć izvan domaćinstva ili posao obavljati same.

Kada u domaćinstvu nije bilo muškarca, razumljivo je da je žena većinu poslova morala obavljati sama. No, sve je češće u domaćinstvima gdje je bilo muških članova neke poslove žena preuzimala zbog svoje sposobnosti. Tako su se, primjerice, na sajmovima sve češće mogle vidjeti žene kako se cjenkaju. Ukoliko muškarac nije bio spretan u trgovini, rado je prepuštao posljednju riječ odlučnijem ženskom članu (kat.br. 19, 20 i 27).

Jedan od pokazatelja promjena bilo je i sve učestalije obraćanje žene mužu s „ti“. Dok se takvo obraćanje početkom stoljeća moglo čuti samo iznimno i u svađi,

The economic role of women grew even when the factor of changes in the family structure was added to this. As the prevailing type of family in which the villagers of Hrvatsko Zagorje and Prigorje lived between the two world wars, the traditional complex family became a temporary harmonious family, meaning the need to accept the new duties of its members also grew.

Women took on men's jobs far more frequently than men accepted women's jobs. One of the main reasons was that they lived more frequently in fragmented families, where widows were left alone with the children. Men were not used to such situations. If they had not already remarried, their daughter, sister-in-law or a relative took care of them. Women, on the other hand, were regularly left alone, so if they did not have a stronger man in the house, a son or father-in-law, they had to seek help from outside the household or do the work alone.

When there was no man in the household, it was understandable that the woman had to do most of the work

sada je takvo oslovljavanje prihvatila većina mladih bračnih parova.

Muškarci i žene nadopunjavali su se u fizičkom radu, obvezama i odgovornostima. Svatko je imao svoje područje djelovanja, koje se u nekim dijelovima preklapalo sa sferom onoga drugoga, a u nekima ovisilo samo o njemu. Djelomično samostalno odlučivanje te potreba za dogovorom i usuglašavanjem radnih obveza i trošenja oblikovali su odnose unutar seljačke obitelji. Iako u mnogim elementima još patrijarhalna, seljačka je obitelj pokazivala sve više znakova osipanja muške dominacije. Međutim, u javnoj sferi muškarci su i dalje uživali veći ugled, a mentalitet društva u kojem žena još nije imala ni pravo glasa tek se trebao promijeniti.

ANDREJA SREDNOSELEC

LITERATURA I IZVORI

Banović Nada, *Upotreba platna pri nošenju tereta na području panonskog areala u Jugoslaviji*, Etnološka tribina 11, 1988.

Leček Suzana, *Seljačka obitelj u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1918.-1941.*, Zagreb, 2003.

Opačić Nives, *Spara, podsvitek i svitice*, *Vijenac* 396, 2009.

Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha, uredile: Zorica Vitez i Aleksandra Muraj, Zagreb, 2001.

Kazivanje žena iz bednjanskog područja (Heček Vera, Benkovec, rođena 1960. god.; Sambol Bernardica, Bednja, rođena 1968. god.; Žirovec Josipa, Bednja, rođena 1953. god.)

herself. However, more and more often in households where there were male members, women did take on some jobs due to their capabilities. So, for example, women could be seen haggling more and more often at fairs. If a man was not skilled in trading, he was glad to leave the last word to a more decisive female member (cat. nos. 19, 20 and 27).

One of the indicators of changes was the increasingly frequent use of the word "ti" – the informal form of "you" – by a wife towards her husband. Whilst such an address at the beginning of the century could be heard only exceptionally and in an argument, now such an address was accepted by the majority of young married couples.

Men and women complemented each other in physical work, duties and responsibilities. Each person had their own area of activity, which in some parts overlapped into the domain of the other, whilst in others it depended solely on them. Partly independent decision-making and the need to agree and coordinate work obligations and expenses shaped the relationships within the village family. Although still patriarchal in many elements, the village family showed more and more signs of the decline of male dominance. However, in public, men still enjoyed a greater reputation, and the mentality of a society in which women did not even have the right to vote had yet to change.

ANDREJA SREDNOSELEC

LITERATURE AND SOURCES

Banović Nada, "Upotreba platna pri nošenju tereta na području panonskog areala u Jugoslaviji," *Etnološka Tribina* 11, 1988

Leček Suzana, "Seljačka obitelj u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1918.-1941.," Zagreb, 2003

Opačić Nives, "Spara, podsvitek i svitice," *Vijenac* 396, 2009

"Hrvatska tradicijska kultura na razmeđu svjetova i epoha," editors: Zorica Vitez and Aleksandra Muraj, Zagreb, 2001

The stories of women from the Bednja area (Heček Vera, Benkovec, born 1960; Sambol Bernardica, Bednja, born 1968; Josipa Žirovec, Bednja, born 1953)

KATALOŠKI POPIS

(FOTOGRAFIJE SU POVEĆANE
U SUVREMENIM PRESNIMCIMA)

- 1. Dubrovnik - Onofrijeva česma**
Dubrovnik // Karlo Dragutin Drašković // 1897.
7,4 x 8,5 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3686/3
- 2. Odlazak u berbu grožđa**
okolica Trakošćana // Karlo Dragutin Drašković // 90-te
godine 19. stoljeća
4 x 4,4 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3693/4
- 3. Sajam**
Hrvatsko zagorje // Karlo Dragutin Drašković // 90-te
godine 19. stoljeća
4 x 4,5 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3693/16
- 4. U berbi**
Pleš (Bednja) // Karlo Dragutin Drašković // oko 1898.
3,9 x 4,7 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3693/22
- 5. U berbi**
Pleš (Bednja) // Karlo Dragutin Drašković // oko 1898.
3,9 x 4,7 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3693/23
- 6. Služavka**
Karlo Dragutin Drašković // 90-te godine 19. stoljeća
4 x 4,4 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3703/2
- 7. Seljanka s vrcem**
Karlo Dragutin Drašković // 90-te godine 19. stoljeća
4 x 4,5 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3703/21
- 8. Seljanka sa srpom**
Hrvatsko zagorje // Karlo Dragutin Drašković // 90-te
godine 19. stoljeća
4,1 x 5 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3706/24

EXHIBITION CATALOGUE

(ENLARGED PHOTOGRAPHS
IN MODERN COPIES)

- 1. Dubrovnik – Onofrio's fountain**
Dubrovnik // Karlo Dragutin Drašković // in 1897
7.4 x 8.5 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3686/3
- 2. Setting out for grape harvest**
around Trakošćan // Karlo Dragutin Drašković // in the
1890s
4 x 4.4 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3693/4
- 3. A fair**
Hrvatsko zagorje region // Karlo Dragutin Drašković //
in the 1890s
4 x 4.5 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3693/16
- 4. In the harvest**
Pleš (Bednja) // Karlo Dragutin Drašković // around
1898
3.9 x 4.7 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3693/22
- 5. In the harvest**
Pleš (Bednja) // Karlo Dragutin Drašković // around
1898
3.9 x 4.7 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3693/23
- 6. A maid**
Karlo Dragutin Drašković // in the 1890s
4 x 4.4 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3703/2
- 7. A peasant woman with a jug**
Karlo Dragutin Drašković // in the 1890s
4 x 4.5 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3703/21
- 8. A peasant woman holding a sickle**
Hrvatsko zagorje region // Karlo Dragutin Drašković //
in the 1890s
4.1 x 5 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3706/24

- 9. Okapanje kukuruza**
Hrvatsko zagorje // Karlo Dragutin Drašković // 90-te godine 19. stoljeća
4 x 4,5 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3708/10
- 10. Žena s drvenom posudom**
Karlo Dragutin Drašković // 90-te godine 19. stoljeća
4 x 4,3 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3708/23
- 11. Proštenje**
Trški Vrh // Karlo Dragutin Drašković // 90-te godine 19. stoljeća
4,1 x 4,7 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3709/7
- 12. Proštenje**
Trški Vrh // Karlo Dragutin Drašković // 90-te godine 19. stoljeća
4,1 x 4,5 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3709/8
- 13. Seljanka**
Karlo Dragutin Drašković // 90-te godine 19. stoljeća
4 x 5 cm // Dvor Trakošćan, inv. br. DT 3710/2
- 14. Seljanke**
Karlo Dragutin Drašković // 90-te godine 19. stoljeća
4 x 4,9 cm // Dvor Trakošćan, inv.br. DT 3710/4
- 15. Tri žene u pohodu porodilji**
Luka (Karlovac) // Vladimir Tkalčić // 1923.
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-N-267
- 16. Pralje na potoku s koritima i rubljem**
Šestine (Zagreb) // Arpad Pečić // 1910./1911.
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-N-347
- 17. Dio sela s bunarom, žena s djetetom i kravama**
Gračani (Zagreb) // Vladimir Tkalčić // 1923.
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-N-390
- 18. Seljanke pralje na potoku s rubljem i koritima**
Šestine (Zagreb) // Vladimir Tkalčić // 1923.
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-N-392
- 19. Trg na Kaptolu**
Zagreb // V. Cvetišić
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv.br. EMZ-N-835
- 20. Trg na Kaptolu**
Zagreb // V. Cvetišić
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-N-836
- 9. Hoeing the maize**
Hrvatsko zagorje region // Karlo Dragutin Drašković // in the 1890s
4 x 4.5 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3708/10
- 10. A woman carrying a wooden pot**
Karlo Dragutin Drašković // in the 1890s
4 x 4.3 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3708/23
- 11. Church feast**
Trški Vrh // Karlo Dragutin Drašković // in the 1890s
4.1 x 4.7 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3709/7
- 12. Church feast**
Trški Vrh // Karlo Dragutin Drašković // in the 1890s
4.1 x 4.5 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3709/8
- 13. A peasant woman**
Karlo Dragutin Drašković // in the 1890s
4 x 5 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3710/2
- 14. Peasant women**
Karlo Dragutin Drašković // in the 1890s
4 x 4.9 cm // Trakošćan Castle, Inv. No. DT 3710/4
- 15. Three women going to a sip and see party**
Luka (Karlovac) // Vladimir Tkalčić // in 1923
9 x 12 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-267
- 16. Washerwomen in the creek with troughs and laundry**
Šestine (Zagreb) // Arpad Pečić // in 1910/1911
9 x 12 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-347
- 17. A part of village with a well, a woman and a child, cows**
Gračani (Zagreb) // Vladimir Tkalčić // in 1923
9 x 12 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-390
- 18. Peasant women in the creek with laundry and troughs**
Šestine (Zagreb) // Vladimir Tkalčić // in 1923
9 x 12 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-392
- 19. A square in Kaptol**
Zagreb // V. Cvetišić
9 x 12 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-835
- 20. A square in Kaptol**
Zagreb // V. Cvetišić
9 x 12 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-836

- 21. Pranje rublja na Črncu**
Raven (Križevci) // Stjepan Dokužec // 1935.
6 x 9 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-N-3410
- 22. Fipicek (?) Sava (?) Ivančević nosi kukuruznu slamu kući**
Šestine (Zagreb) // Tereza Paulić // 1937.
6 x 9 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-N-3803
- 23. Malčić Tereza nosi belinje za kravu hraniti**
Rinkovec (Bednja) // M. Davila // 1941.
6 x 9 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-N-4838
- 24. Djevojčica s natovarenim magarcem**
Hrvatsko primorje // Korlenić // 1891.
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-1384
- 25. Bodulka s djetetom i magarcem**
Krk // Đuro Szabo // 1930.
12 x 16 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-1396
- 26. Žene nosile jelo u crkvu na blagoslov na Veliku subotu pa se vraćaju kući**
Sošice (Žumberak) // Radivoje Simonović // 1927.
12 x 16 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-1855
- 27. Seljaci na trgu**
Zagreb // nepoznati autor
16 x 18 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-1921
- 28. Prenošenje sijena**
Velebit // J. Horvat
8 x 13 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-3327
- 29. Djevojka u radnoj odjeći s motikom preko ramena**
Susak // Jelka Raduš Ribarić
6 x 9 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-4220
- 30. Žene u nošnji**
Šestine (Zagreb) // nepoznati autor
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-4577
- 31. Žene u nošnji, s košarom na glavi**
Šestine (Zagreb) // nepoznati autor
9 x 12 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-4578
- 32. Povratak s tržnice**
Dubrovnik // Milan Pavić // 1955.
18 x 24 cm // Etnografski muzej, inv. br. EMZ-FA-5659
- 21. Washing the laundry in the Črnc Creek**
Raven (Križevci) // Stjepan Dokužec // in 1935
6 x 9 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-3410
- 22. Fipicek (?) Sava (?) Ivančević carrying maize stover home**
Šestine (Zagreb) // Tereza Paulić // in 1937
6 x 9 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-3803
- 23. Malčić Tereza carrying husks to feed the cows**
Rinkovec (Bednja) // M. Davila // in 1941
6 x 9 cm // Ethnographic Museum, Inv. No. EMZ-N-4838
- 24. A girl and a laden donkey**
Hrvatsko primorje region // Korlenić // in 1891
9 x 12 cm // Ethnographic Mus., Inv. No. EMZ-FA-1384
- 25. An islander and a child with donkey**
Krk Island // Đuro Szabo // in 1930
12 x 16 cm // Ethnographic Mus., Inv. No. EMZ-FA-1396
- 26. Women carrying food to the church to receive the blessing on Great Saturday**
Sošice (Žumberak) // Radivoje Simonović // in 1927
12 x 16 cm // Ethnographic Mus., Inv. No. EMZ-FA-1855
- 27. Peasants in the square**
Zagreb // Unknown author
16 x 18 cm // Ethnographic Mus. Inv. No. EMZ-FA-1921
- 28. Carrying the hay**
Velebit Mountain // J. Horvat
8 x 13 cm // Ethnographic Mus., Inv. No. EMZ-FA-3327
- 29. A young girl in working clothes with a hoe on the shoulder**
Susak Island // Jelka Raduš Ribarić
6 x 9 cm // Ethnographic Mus., Inv. No. EMZ-FA-4220
- 30. Women dressed in folk costume**
Šestine (Zagreb) // Unknown author
9 x 12 cm // Ethnographic Mus., Inv.No. EMZ-FA-4577
- 31. Women dressed in folk costume, carrying baskets on their heads**
Šestine (Zagreb) // Unknown author
9 x 12 cm // Ethnographic Mus., Inv. No. EMZ-FA-4578
- 32. Returning from the market**
Dubrovnik // Milan Pavić // in 1955
18 x 24 cm // Ethnographic Mus., Inv. No. EMZ-FA-5659

33. Podravka u vrtu

Podravina // Karlo Dragutin Drašković // 1897.
12,5 x 10 cm // Muzej za umjetnost i obrt, inv. br. MUO-015071/02

34. Pred crkvom svetog Vlahu u Dubrovniku

Dubrovnik // Karlo Dragutin Drašković // 1897.
8 x 9 cm // Muzej za umjetnost i obrt, inv. br. MUO-015072/05

35. Berba u Zagorju

Hrvatsko zagorje // Karlo Dragutin Drašković // 1895.
8 x 9 cm // Muzej za umjetnost i obrt, inv. br. MUO-015073/06

36. Berba pod Plešom

Pleš (Bednja) // Karlo Dragutin Drašković // 1897.
8,4 x 9,3 cm // Muzej za umjetnost i obrt, inv. br. MUO-047819

33. A woman from Podravina in the garden

Podravina region // Karlo Dragutin Drašković // in 1897
12.5 x 10 cm // Museum of Arts & Crafts, Inv. No. MUO-015071/02

34. In front of the St. Blaise Church in Dubrovnik

Dubrovnik // Karlo Dragutin Drašković // in 1897
8 x 9 cm // Museum of Arts & Crafts, Inv. No. MUO-015072/05

35. Harvest in Zagorje

Hrvatsko zagorje region // Karlo Dragutin Drašković // in 1895
8 x 9 cm // Museum of Arts & Crafts, Inv. No. MUO-015073/06

36. Harvest near Pleš

Pleš (Bednja) // Karlo Dragutin Drašković // in 1897
8.4 x 9.3 cm // Museum of Arts & Crafts, Inv. No. MUO-047819

IMPRESUM IZLOŽBE „ŽENE NOSE SVIJET“

23. rujna – 31. prosinca 2023.

AUTORICA FOTOGRAFIJA

Lekha Singh

INICIJATOR EUROPSKE TURNEJE

André Delpuech

IZLOŽBENI KONCEPT

Carley Blackman-Yonkman, Goranka Horjan

KUSTOSI IZLOŽBE

Ivan Mravlinčić, Andreja Srednoselec

SURADNICI

Matija Dronjić, Dunja Nekić

LIKOVNI POSTAV IZLOŽBE

Valentina Meštrić

OBLIKOVANJE VIZUALA

Eva Pelko

IZRADA BANNERA

Šimić d.o.o.

PRIJELOM I OBLIKOVANJE KATALOGA

MCS, obrt za kreativne usluge, vl. Matija Dronjić

MULTIMEDIJA (IZRADA FILMA UZ IZLOŽBU)

Scenarij // Ivan Mravlinčić

Snimatelj // Stjepan Kotarski

Montaža // Tvornica kadrova j.d.o.o.

Produkcija // Dvor Trakošćan

FOTOGRAFIJE

Fotoarhiv Dvora Trakošćan

Fotoarhiv Etnografskog muzeja u Zagrebu

Fotoarhiv Muzeja za umjetnost i obrt

EXHIBITION „WOMEN CARRY THE WORLD“ IMPRESSUM

September 23TH – December 31TH 2023

AUTHOR OF PHOTOGRAPHS

Lekha Singh

EUROPEAN TOUR INITIATOR

André Delpuech

EXHIBITION CONCEPT

Carley Blackman-Yonkman, Goranka Horjan

EXHIBITION CURATORS

Ivan Mravlinčić, Andreja Srednoselec

EXHIBITION STAFF

Matija Dronjić, Dunja Nekić

EXHIBITION LAYOUT

Valentina Meštrić

VISUAL DESIGN

Eva Pelko

BANNER MAKING

Šimić d.o.o.

CATALOGUE DESIGN

MCS, obrt za kreativne usluge, vl. Matija Dronjić

MULTIMEDIA (DOCUMENTARY FILM)

Scenario // Ivan Mravlinčić

Shooting // Stjepan Kotarski

Editing // Tvornica kadrova j.d.o.o.

Production // Trakošćan Castle

PHOTOGRAPHY

Trakošćan Castle Photo Archive

Etnographic Museum (Zagreb) Photo Archive

Museum of Arts and Crafts Photo Archive

LEKTURA

Morana, obrt za izdavačke djelatnosti, vl. Sanda Dominković

PRIJEVOD

Živa-riječ, obrt za turističko vođenje i pripovijedanje i prevođenje, vl. Sabina Gvozdić

REALIZACIJA POSTAVA

Restauratorsko-tehnička radionica Dvora Trakošćan

EDUKATIVNI PROGRAMI

Ana Mari Gašparić

IZLOŽBA JE REALIZIRANA SREDSTVIMA

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske

SPONZORI

Hotel Trakošćan

ZAHVALE

KUD-u „Josip Genc“ Bednja za sudjelovanje u snimanju filma i posudbu predmeta

Etnografskom muzeju u Zagrebu i Muzeju za umjetnost i obrt za posudbu fotografija

LANGUAGE EDITOR

Morana, obrt za izdavačke djelatnosti, vl. Sanda Dominković

TRANSLATION

Živa-riječ, obrt za turističko vođenje i pripovijedanje i prevođenje, vl. Sabina Gvozdić

EXHIBITION SETUP

Trakošćan Castle restoration and technical workshop

EDUCATIONAL PROGRAM

Ana Mari Gašparić

EXHIBITION HAS BEEN MADE POSSIBLE BY GENEROUS SUPPORT

Ministry of Culture and Media of the Republic of Croatia

SPONSORS

Hotel Trakošćan

THANK YOU

KUD „Josip Genc“ Bednja for documentary movie participation and loan of exhibits

Etnographic Museum (Zagreb) and Museum of Arts and Crafts (Zagreb) for loan of photographs

IMPRESUM KATALOGA

NAKLADNIK
Dvor Trakošćan

ZA NAKLADNIKA
dr. sc. Goranka Horjan

UREDNIKA KATALOGA
Andreja Srednoselec

TEKSTOVI
dr. sc. Goranka Horjan
Andreja Srednoselec
Lekha Singh

LEKTURA
Morana, obrt za izdavačke djelatnosti,
vl. Sanda Dominković

PRIJEVOD
Živa-riječ, obrt za turističko vođenje i pripovijedanje i
prevođenje, vl. Sabina Gvozdić

PRIJELOM I OBLIKOVANJE KATALOGA
MCS, obrt za kreativne usluge, vl. Matija Dronjić

FOTOGRAFIJE
Lekha Singh
Fotoarhiv Dvora Trakošćan
Fotoarhiv Etnografskog muzeja u Zagrebu
Fotoarhiv Muzeja za umjetnost i obrt

TISAK
e-publikacija

ISBN 978-953-98966-4-3

CATALOGUE IMPRESSUM

PUBLISHER
Trakošćan Castle

FOR THE PUBLISHER
dr. sc. Goranka Horjan

CATALOGUE EDITOR
Andreja Srednoselec

TEXTS BY
dr. sc. Goranka Horjan
Andreja Srednoselec
Lekha Singh

LANGUAGE EDITOR
Morana, obrt za izdavačke djelatnosti,
vl. Sanda Dominković

TRANSLATION
Živa-riječ, obrt za turističko vođenje i pripovijedanje i pre-
vođenje, vl. Sabina Gvozdić

CATALOGUE DESIGN
MCS, obrt za kreativne usluge, vl. Matija Dronjić

PHOTOGRAPHY
Lekha Singh
Trakošćan Castle Photo Archive
Ethnographic Museum (Zagreb) Photo Archive
Museum of Arts and Crafts (Zagreb) Photo Archive

PRINTED BY
e-Publication

ISBN 978-953-98966-4-3

LEKHA SINGH

ŽENE NOSE SVIJET

WOMEN CARRY THE WORLD

23. RUJNA —
31. PROSINCA
2023.

SEPTEMBER 23TH
— DECEMBER 31TH
2023

Izložba je realizirana sredstvima
Ministarstva kulture i medija
Republike Hrvatske.

The exhibition is made possible
with generous support from
the Ministry of Culture and Media.